

Broj: 01-128/24-3542/2

Podgorica, 24. jun 2024. godine

**IZVJEŠTAJ O SPROVEDENIM JAVNIM KONSULTACIJAMA
O NACRTU SEKTORSKE ANALIZE ZA OBLAST SOCIJALNA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA –
ZAŠTITA ŽENA OD NASILJA I NASILJA U PORODICI**

Vrijeme trajanja javne rasprave: od 3. do 18. juna 2024. godine

Na osnovu člana 12 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Službeni list CG", broj 41/18) Ministarstvo rada i socijalnog staranja, uputilo je JAVNI POZIV nevladinim organizacijama čija su područja djelovanja socijalna i zdravstvena zaštita – zaštita žena od nasilja i nasilja u porodici za konsultacije o Nacrtu sektorske analize za oblast socijalna i zdravstvena zaštita – zaštita žena od nasilja i nasilja u porodici - predlog prioritete oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz budžeta Crne Gore u 2025. godini.

Komentare, inicijative, predloge i sugestije zainteresovani su mogli slati poštom na adresu: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Rimski trg, br. 46, Podgorica (sa naznakom "Javne konsultacije – SEKTORSKA ANALIZA – SOCIJALNA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA – ZAŠTITA ŽENA OD NASILJA I NASILJA U PORODICI"), kao i elektronskim putem na e-mail: milica.sekulovic@mrs.gov.me.

U toku trajanja javnih konsultacija, jedna nevladina organizacija, kao nosilac učestovanja u javnim konsultacijama, s potpisnicama još pet nevladinih organizacija koje se bave oblašću koja je predmet Javnog poziva, dostavila je primjedbe, predloge i sugestije na Nacrt sektorske analize, i to:

1. **SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica** – podnosilac predloga i sugestija
2. **SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Berane** – potpisnik predloga i sugestija
3. **SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Ulcinj** – potpisnik predloga i sugestija
4. **Otvoreni centar Bona fide, Pljevlja** – potpisnik predloga i sugestija
5. **NVO Sigurna ženska kuća, Podgorica** – potpisnik predloga i sugestija
6. **SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Nikšić** – potpisnik predloga i sugestija

Primjedbe, predlozi i sugestije nevladinih organizacija za izradu Sektorske analize

Nevladina organizacija "SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja" iz Podgorice, s nevladinim organizacijama potpisnicama predloga i sugestija, dostavlja sledeće komentare, predloge i sugestije:

I Komentari u vezi poglavlja 2.2. koje glasi: Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Komentar 1: U koloni pod nazivom strateški/planski/dokument/propis navedena je Nacionalna strategija za postizanje rodne ravnopravnosti, a u nastavku, tj. u drugoj koloni „naziv poglavlja/mjere i aktivnosti“ koje se odnose na istu.

Za sprovođenje Nacionalne strategije za postizanje rodne ravnopravnosti zaduženo je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Nije sporno, čak naprotiv, da se djelovi ciljeva i mjera nađu u ovom dokumentu, ali ističemo da su iz ove strategije za razliku od prethodne za period 2017-2021 isključene obje oblasti vezane za rodno zasnovano nasilje i to oblast 4. „Rodno osjetljiva zdravstvena zaštita“ i oblast 5. „Rodno zasnovano nasilje“. U oblasti 5. „Rodno zasnovano nasilje“ strateški cilj je bio „Suzbiti sve oblike rodno zasnovanog nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijediti položaj i zaštitu prava žrtava svih oblika rodno zasnovanog nasilja“. Rodno zasnovano nasilje je isključeno iz ove strategije uz obrazloženje „da će se sve što se tiče rodno zasnovanog nasilja uključiti u strategiju-nacionalni plan za sprovođenje Istanbulske konvencije“. Na ovaj način eliminisala se mogućnost koordinisane akcije koja stavlja prava žrtava u središte svih mjera, dajući važnost svim oblicima nasilja nad ženama i eliminisala mogućnost da crnogorski organi osiguraju da se rodna priroda svih oblika nasilja nad ženama pravilno odražava u svim javnim politikama, što je ključna preporuka GREVIO za Član 7 Sveobuhvatne i koordinisane politike.

Predlozi:

- Nacionalna strategija za postizanje rodne ravnopravnosti, u ovom poglavlju sektorske analize treba da stoji nakon Nacionalnog plana za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koja je ključan dokument za značaj sektorske analize i za čiju implementaciju je zaduženo Ministarstvo rada i socijalnog staranja.
- Iz kolone mjere/aktivnosti vezane za ovu strategiju isključiti mjeru 1.3., operativni cilj 2 isključiti u cjelosti, a iz operativnog cilja 3 isključiti mjere 3.1. i 3.6.

Komentar 2: Kod strateškog dokumenta tj. nacionalnog plana za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, nedostaju jasno postavljeni ciljevi i mjere koje će biti targetirani ovim dokumentom.

Predlozi: u drugoj koloni „naziv poglavlja/mjere i aktivnosti „ koje se odnose na Nacionalni plan za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, ubaciti sljedeće:

Operativni cilj 1. Obezbijediti unapređenje i zaštitu prava svih, a posebno žena i osoba drugačijih rodnih identiteta kako u javnoj tako i u privatnoj sferi kroz prepoznavanje rodno zasnovanog nasilja.

Mjera 1.2. Osigurati pristup svim ženama i osobama drugačijih rodnih identiteta - na jednakoj osnovi - specijalizovanim službama za podršku, posebno romskih i egipćanskih žena, LGBTQ žena, žena s invaliditetom i žena koje žive u ruralnim područjima kada traže zaštitu od nasilja.

Operativni cilj 3. Postizanje ravnopravnosti polova i sprečavanje nasilja nad ženama kroz podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju, adekvatne obuke svih stručnjaka, kao i kroz programe za počinioc nasilja kako bi se spriječila sekundarna viktimizacija žrtava rodno zasnovanog nasilja.

Mjera 3.1. Redovno i na svim nivoima, sprovoditi kampanje ili programe podizanja svijesti, uključujući i saradnju sa državnim institucijama za ljudska prava i tijelima za rodnu ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim, posebno ženskim, organizacijama, a u cilju podizanja svijesti i razumijevanja šire javnosti različitih manifestacija svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, njihovih posljedica po djecu i potrebe da se takvo nasilje spriječi.

Mjera 3.3. Sprovoditi obuke za nadležne stručnjake koji se bave žrtvama odnosno učiniocima svih djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom, o sprečavanju i otkrivanju takvog nasilja, jednakosti između žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o sprečavanju sekundarne viktimizacije sa posebnim osvrtom na žene sa invaliditetom, romkinje i Egipćanke, LGBTQ žene.

Mjera 3.12. Podizanje svijesti žrtava i potencijalnih žrtava nasilja u porodici o korišćenju

Operativni cilj 4. Uspostavljanje i jačanje specijalizovanih usluga u skladu sa Konvencijom i pružanje zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, kako bi se obezbijedila osnovna ljudska prava i bezbjednost žrtve.

Mjera 4.3. Osigurati da žrtve imaju pristup uslugama koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja, odgovarajuće usluge, kao i adekvatnu opremljenost ovih službi i obučenost zaposlenih za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe.

Mjera 4.7. Obezbijediti uslove da se sve usluge sprovode na osnovu rodno osjetljivog razumijevanja nasilja u porodici, a u cilju osnaživanja ženskih žrtava i njihove djece.

Operativni cilj 7. Omogućiti migrantkinjama koje su žrtve rodno zasnovanog nasilja da dobiju, iz humanitarnih razloga, autonomnu dozvolu boravka, kao i da se razviju rodno osjetljive smjernice koje imaju za cilj povećanje svijesti relevantnih aktera o posebnim potrebama zaštite za žene koje traže azil koje su žrtve ili su u opasnosti od rodno zasnovanog nasilja.

Mjera 7.3. Razvijati i sprovoditi programe obuke o rodnoj komponenti azila u skladu sa Istanbulskom konvencijom.

II Komentari i sugestije u vezi poglavlja 3. koje glasi: OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA pod tačkom 1.3.

Predlozi:

- Strateške ciljeve Nacionalnog plana za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koji su u skladu sa ovom sektorskom analizom staviti na prvom mjestu, dakle ubaciti sljedeće:

Osnovna svrha i cilj Nacionalnog plana za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) **jeste osiguranje postizanja ciljeva Konvencije:**

Strateški cilj A. Zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Strateški cilj B. Doprinosi suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena.

Strateški cilj C. Izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

- Iz dijela koji se tiče Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti zadržati strateški cilj, a operativne ciljeve i mjere izbrisati jer su dati u prethodnom poglavlju.

U drugoj koloni koja daje pojašnjenje kako NVO mogu doprinijeti ostvarivanju ciljeva dodati sljedeće:

- Saradnjom sa lokalnim zajednicama kako bi se identifikovale potrebe i obezbijedio lakši pristup uslugama.
- Organizacijom i sprovođenjem kampanja na nacionalnom i lokalnom nivou koje imaju za cilj podizanje svijesti o pravima žena i problemima s kojima se suočavaju.
- Sprovođenjem specifičnih kampanja usmjerenih na posebno osjetljive grupe (žene sa invaliditetom, žene iz LGBT+ zajednice, romkinje i egipćanke, žene sa sela, žene migrantkinje i azilatkinje..)
- Organizacijom radionica i seminara za podizanje svijesti o pravima i potrebama žena sa iskustvom nasilja
- Izradom i distribucijom informativnih brošura, plakata i online sadržaja o dostupnim servisima podrške za žrtve nasilja.
- Informisanjem zajednica putem javnih događaja i medijskih kampanja.
- Organizacijom i sprovođenjem obuka za profesionalce u oblasti socijalnog rada, zdravstvene zaštite, policije i pravosuđa.
- Sertifikovanjem i akreditacijom programa obuka kako bi se osigurao visok kvalitet edukacije.

III Komentari i sugestije u vezi poglavlja 4. tačka 4.1. „naziv javnog konkursa“

Prosleđujemo tri predloga za naziv konkusa:

1. "Podrška i osnaživanje djevojaka i žena sa iskustvom rodno zasnovanog nasilja",
2. "Osnažene i sigurne kroz partnerstvo u zaštiti od rodno zasnovanog nasilja",
3. "Zaštita i osnaživanje žena kroz sveobuhvatne politike i mjere koje sprečavaju, procesuiraju i eliminišu nasilje".

IV Komentari i sugestije u vezi poglavlja 4. tačka 4.2. „opis ciljnih grupa“

- Očekivani broj korisnika povećati sa 150 na minimum 300.

ODGOVOR

I Prihvataju se oba predloga nevladinih organizacija u vezi s Komentarima I, te će se u Sektorskoj analzi, u poglavlju 2.2, *Nacionalna strategija za postizanje rodne ravnopravnosti*, naći nakon *Nacionalnog plana za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici*.

Takođe, u koloni Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti u okviru istog poglavlja, a u vezi s *Nacionalnom strategijom za postizanje rodne ravnopravnosti*, isključuje se operativni cilj 2 u cjelosti, a iz operativnog cilja 3 mjere 3.1. i 3.6.

U vezi s navedenim, **odbija se** isključivanje mjere 1.3 koja govori o edukovanju zaposlenog i rukovodnog kadra u institucijama o ključnim konceptima iz oblasti rodne ravnopravnosti i njihovim obavezama iz oblasti rodne ravnopravnosti u skladu sa zakonom, a iz razloga što su edukacije nužne u procesu aktivne borbe u sprečavanju nasilja usmjerenog prema ženama. Ministarstvo rada i socijalnog staranja podstiče svaku edukaciju stručnog i drugog kadra koji na bilo koji način radi sa ciljnom grupom, a od nevladinih organizacija koje imaju stručna specifična znanja u ovoj oblasti se očekuje doprinos u ovom smislu.

II Prihvata se predlog nevladinih organizacija u vezi s Komentaron II da u koloni Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti, u okviru poglavlja 2.2, a u vezi s *Nacionalnim planom za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici*, se navedu i konkretni operativni ciljevi i prateći indikatori učinka na koje se obraća posebna pažnja u cilju buduće primjene sektorske analize, te će se konkretno navesti:

A. Zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

B. Doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena.

C. Izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Kada je riječ o aktivnostima za sprovođenje operativnih ciljeva, **odbija se predlog** pojedinačnog navođenja svih operativnih ciljeva i mjera, zbog obimnosti navedenog dokumenta. Putem linka koji je sastavni dio Sektorske analize u okviru ove stavke, jednostavno se može doći do informacija o kojim aktivnostima je riječ, a nevladine organizacije svoj doprinos mogu dati u okviru više ciljeva i aktivnosti navedenih u *Nacionalnom Planu*, nego što je konkretno navedeno u suetimama nevladinih organizacija.

III Prihvata se predlog nevladinih organizacija u vezi s Komentaron III, koji se odnosi na poglavlje 3. Ostvarenje strateških ciljeva, te će se u koloni koja se odnosi na Strateške cilj(eve) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini, prvo navesti *Nacionalni plan za implemetaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici*, s konkretnim navođenjem strateških ciljeva A, B i C, a nakon toga i *Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025*.

U okviru predloga koji se odnosi na kolonu Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati), **prihvata se predlog** nevladinih organizacija o stavkama koje bi trebalo dodati, te se ona navode u nastavku stavki koje su već bile u Sektorskoj analizi.

IV U vezi s Komentaron IV, koji se odnosi na poglavlje 4, tj. *Naziv javnog konkursa*, nevladine organizacije su predložile tri naziva u cilju njegove izmjene. **Odbija se** prihvatanje decidno navedenih predloga za naziv javnog konkursa, s tim da se **prihvata** korekcija njegove izmjene, kako zastupljenost ciljane populacije ne bi izostavio žene žrtve nasilja u širem smislu, ali će fokus i dalje biti na ciljnoj grupi koja je navedena u naslovu, koji će glasiti: "Prevencija rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje djevojaka i žena OSI, LGBTIQ+, Romkinja i Egipćanki s iskustvom nasilja". U vezi s navedenim, naziv javnog konkursa se mijenja i u okviru stavki 4.3, 4.4 i 6.1 Sektorske analize.

U vezi istim poglavljem, a stavkom 4.2, **prihvata se predlog** nevladinih organizacija da se očekivani broj korisnika sa minimum 150 poveća na minimum 300.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: 21. jun 2024. godine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Naziv organizacione jedinice Ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacrtu zakona, odnosno strategije: Služba za saradnju s NVO i monitoring projekata.

MINISTARKA
Naida Nišić

Handwritten signature and date '21.6.24' in blue ink.